O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY VA O‘RTA MAXSUS TA’LIM VAZIRLIGI

TOSHKENT DAVLAT SHARQSHUNOSLIK UNIVERSITETI

“TASDIQLAYMAN”
____
Rektor G.Rixsiyeva

2021 yil “28” 08 ______

SHARQSHUNOSLIKKA KIRISH

FANINING O‘QUV DASTURI

Bilim sohasi:	200 000 – San’at va gumanitar fanlar
Ta’lim sohasi:	220 000 – Gumanitar fanlar
Ta’lim yo‘nalishi:	60220500 – Falsafa (Sharq falsafasi va madaniyati)

TOSHKENT – 2021

Fan/modul kodi	O‘quv yili	Semestr	ECTS - Kreditlar	
SK102	2021-2022	1	2	
Fan/modul turi	**Ta'lim tili**		**Haftadagi dars soatlari**	
Majburiy	O‘zbek		2	

1.	Fanning nomi	Auditoriya mashg‘ulotlari (soat)	Mustaqil ta'lim (soat)	Jami yuklama (soat)
	Sharqshunoslikka kirish	30	30	60

2.

I. Fanning mazmuni

Fanni o‘qitishdan maqsad – talabalarda Sharq mamlakatlari va xalqlarining jahon taraqqiyotida tutgan o‘rni, Sharq xalqlari taraqqiyoti xususiyatlarining tizimli tahlili bo‘yicha nazariy bilimlar va ularni amaliyotda tatbiq etish konikmasini shakllantirishdan iborat.

Fanning vazifasi – mamlakatimiz hamda yetakchi xorijiy davlatlarning ilm-fan yutuqlari, ilg‘or pedagogik texnologiyalari va ilmiy adabiyotlari asosida talabalarga sharqshunoslikning muhim tarmoqlari, ular ichida o‘zlari o‘rganayotgan Sharq falsafasi va madaniyati yo‘nalishning o‘rni haqida nazariy bilimlarni berish, ularda uslubiy yondashuv amaliy ko‘nikmalarini hamda ilmiy dunyoqarashni shakllantirishdan iborat.

II. Asosiy nazariy qism (ma'ruza mashg‘ulotlari)

II.I. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:

1- mavzu. Sharqshunoslik ilmiy bilim sifatida

Fanning predmeti, maqsadi va strukturasi. Sharqshunoslik tushunchasi. Sharq haqidagi ilmiy bilimlarning shakllanishi va rivojlanish bosqichlari. Sharqshunoslik kompleks fan sifatida. Sharqshunoslik fanining tadqiqot ob'yekti va usullari. Sharqshunoslikning asosiy sohalari. Yevropa sharqshunoslik maktablari. Amaliy va akademik sharqshunoslik. Zamonaviy gumanitar fanlar va sharqshunoslik.

2-mavzu. Sharq xalqlari madaniyati va etnologiyasi

Sharqshunoslik va antropologiya, sharq xalqlari etnografiyasi va etnologiyasi. Sharq xalqlarining asosiy etnik guruhlari. Sharq xalqlari

	madaniyati va san'ati. Sharq xalqlari etnopsixologiyasi. Sharq xalqlarining o'ziga xos etnik belgilari, qadriyatlari va an'analari. Sharqda jamiyat modernizasiyasi. "Ommaviy madaniyat" va Sharq xalqlari milliy o'ziga xosligi. **3-mavzu. Sharq dunyo dinlarining markazi sifatida** Sharqda ilk diniy tasavvurlarning shakllanishi. Sharq va dunyo dinlari. Sharqda: din, jamiyat va davlat. Xristianlik. Islom dini va uning insoniyat taraqqiyotidagi o'rni. Yahudiylik eng qadimgi yakkaxudolik dini sifatida. Hinduviylik dini. Buddaviylik va va Uzoq Sharqdagi diniy ta'limotlar. Zardushtiylik. **4-mavzu. Sharq falsafasi sharqshunoslikning asosiy yo'nalishlaridan biri sifatida** Sharq falsafasi tushunchasi. Sharq va G'arb falsafasining o'zaro aloqadorligi. Sharq falsafasi jahon falsafasining ajralmas qismi sifatida. Sharqda qadimiy dunyoqarashlarning shakllanishi. Dunyoqarash tushunchasi. Dunyoqarashning tarixiy shakllari. Mifologik dunyoqarash. Diniy dunyoqarash. Falsafiy dunyoqarashning o'ziga xos xususiyatlari. Falsafa tushunchasining kelib chiqishi. Falsafada shubhaning roli. Dunyoni falsafiy idrok etishning o'ziga xos xususiyati. Falsafaning asosiy masalalari. Falsafaning funksiyalari va madaniyat tizimida tutgan o'rni. **5-mavzu. Falsafiy fikr taraqqiyotining asosiy bosqichlari** Falsafa tarixini davrlashtirish muammosi. K. Yaspers tomonidan kiritilgan tarixning «O'q davri» tushunchasi. Bu davrda yangi «dunyo dinlari» va falsafiy ta'limotlarning vujudga kelishi. Sharq falsafasi tarixining asosiy davrlari va o'ziga xos xususiyatlari. Sharq renessansi tushunchasi, mohiyati, bosqichlari. G'arb falsafasi tarixining asosiy davrlari va o'ziga xos xususiyatlari. G'arb renessansi tushunchasi, mohiyati, bosqichlari. Sharq va G'arb falsafasining o'zaro aloqadorligi. Falsafa tarixida Sharq falsafasining o'rni va uni o'rganishning ahamiyati.

8.	**Fan/modul uchun ma'sular:** D.A.Po'latova – TDSHU, «Sharq falsafasi va madaniyati» kafedrasi mudiri, falsafa fanlari nomzodi, professor. Ikramova I.R.– TDSHU, «Sharq falsafasi va madaniyati» kafedrasi o'qituvchisi.
9.	**Taqrizchilar:** G.M.Ruzmatova – O'zMU «Falsafa va mantiq» kafedrasi professori, falsafa fanlari doktori, professor; R.R.Karimov – O'zMU "Falsafa va mantiq" kafedrasi dotsenti, falsafa fanlari nomzodi, dotsent.

ustuvor yo‘nalishlari bo‘yicha harakatlar strategiyasi// *https://www.lex.Uz*
14. O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi huzurida O‘zbekistondagi Islom madaniyati markazini tashkil etish chora-tadbirlari to‘g‘risida www.pres service.uz/uz/lists/view/688
15. Yoshlar ma’naviyatini yuksaltirish, ularning bo‘sh vaqtini mazmunli tashkil etish bo‘yicha muhim vazifalar belgilab berildi (Besh tashabbus) http://www.uza.uz/oz/politics/prezident-yeshlar-manaviyatini-yuksaltirish-ularning-b-sh-va-19-03-2019
16. O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi huzurida Imom Buxoriy xalqaro ilmiy-tadqiqot markazini tashkil etish chora-tadbirlari to‘g‘risidagi qarori http://www.bukhari.uz/wp-content/uploads/2018/08/PQ_2855.pdf
17. Prezident Shavkat Mirziyoyev 2017-yil 21-aprel kuni Toshkent shahrining Olmazor tumanidagi Hazrati Imom (Xastimom) majmuasida Islom madaniyati markazini tashkil etish bo‘yicha nutqi. http://uza.uz/uz/programs/mustaqilligimizning-23-yilligi/o-zbekistonda-islom-sivilizatsiyasi-markazi-tashkil-etiladi-01-09-2017/?month=04&year=2018&SECTION_CODE=mustaqilligimizning-23-yilligi&ELEMENT_CODE=o-zbekistonda-islom-sivilizatsiyasi-markazi-tashk etiladi-01-09-2017
18. Karimov I.A. To‘la asarlar to‘plami. 1-24 jildlar. – T.: O‘zbekiston, 1996-2016.
19. Karimov I.A. Yuksak ma’naviyat–yengilmas kuch. –T.:Ma’naviyat, 2008.
20. Falsafa: ensiklopedik lug‘at./O‘zRFA I. Mo‘minov nomidagi falsafa va huquq insituti. – T.: «O‘zbekiston milliy ensiklopediyasi» Davlat ilmiy nashriyoti, 2010.
21. Ўзбекистон шарқшунослари библиографияси. – Т.: Фан ва технология, 2011.

Axborot manbalari

22. www. lex.uz.
23. www.gov.uz.
24. www.library.ziyonet uz.
25. www.faylasuf.uz.
26. http://booksss.ru философия//Slovar_Philosof.rar

7. O‘quv dasturi “Sharq falsafasi va madaniyati” kafedrasida ishlab chiqilgan va 2021 - yil “21” 08 dagi “1”-sonli bayonnomasi bilan ma’qullangan.

O‘quv dasturi Toshkent davlat sharqshunoslik universiteti Kengashining 2021 - yil “28” 08 dagi “1” -sonli bayoni bilan tasdiqlangan.

6-mavzu. Markaziy Osiyodan yetishib chiqqan olim va mutafakkirlarning jahon sivilizatsiyasi rivojida tutgan o‘rni

Markaziy Osiyoga islom dinining kirib kelishi va islom falsafasining rivojlanishi. Mutakallimlar va mo‘taziliylar.

IX-XI asrlarda Markaziy Osiyoda ilg‘or falsafiy fikrlarning paydo bo‘lishi. Shu davrda Musulmon dunyosida yashagan mutafakkirlar uchun umumiy bo‘lgan sifatlar.

Al-Xorazmiy va al-Farg‘oniylarning tabiiy-ilmiy qarashlari hamda ularning falsafiy fikr taraqqiyoti uchun ahamiyati. Forobiyning falsafiy qarashlari. Abu Ali ibn Sinoning falsafiy ta’limoti. Abu Rayhon Beruniyning tabiiy-ilmiy va falsafiy qarashlari.

Markaziy Osiyo, Yaqin va O‘rta Sharq ilk o‘rta asrlar falsafasining falsafiy tafakkur va ilm-fan rivojlanishida tutgan o‘rni.

7-mavzu. Sharqshunoslikning zamonaviy muammolari va yangi tendentsiyalari

Orientalizm va sharqshunoslikning yangi tadqiqot ob’ktlari. Sharqda sharqshunoslik ilmining rivojalanishi. O‘zbekistonda sharqshunoslik maktabining vujudga kelishi. Klassik o‘zbek sharqshunoslik maktabi. Hozirgi bosqichda o‘zbek sharqshunosligi. O‘zbekistonda sharqshunoslik ilmiy markazlari. O‘zbek sharqshunoslari va ularning dunyo sharqshunosligi rivojlanishidagi ulushi. Milliy sharqshunoslik maktablari. Sharqshunoslikda tizimli yondoshuv, geosiyosiy va geostrategik tahlil.

III. Seminar mashg‘ulotlari bo‘yicha ko‘rsatma va tavsiyalar

Seminar mashg‘ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:

1. Sharqshunoslik ilmiy bilim sifatida.
2. Sharq xalqlari madaniyati va etnologiyasi
3. Sharq dunyo dinlarining markazi sifatida.

Sharq falsafasi sharqshunoslikning asosiy yo‘nalishlaridan biri sifatida.

4. Falsafiy fikr taraqqiyotining asosiy bosqichlari..
5. Markaziy Osiyodan yetishib chiqqan olim va mutafakkirlarning jahon sivilizatsiyasi rivojida tutgan o‘rni.
6. Markaziy Osiyodan yetishib chiqqan olim va mutafakkirlarning jahon sivilizatsiyasi rivojida tutgan o‘rni.
7. Sharqshunoslikning zamonaviy muammolari va yangi tendensiyalari.

	Seminar mashg'ulotlar multimedia qurilmalari bilan jihozlangan auditoriyada bir akademik guruhga bir professor-o'qituvchi tomonidan o'tkazilishi zarur. Mashg'ulotlar faol va interfaol usullar yordamida o'tilishi, mos ravishda munosib pedagogik va axborot texnologiyalar qo'llanilishi maqsadga muvofiq. **IV. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar** Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan mavzular: 1. Dunyo sharqshunosligining yetakchi maktablari. 2. O'zbekistonda arabshunoslik faninig rivojlanishi. 3. O'zbek xitoyshunosligi. 4. O'zbekistonda Hindiston tarixi va madaniyatini ilmiy tadqiq qilish maktabi. 5. O'zbekistonda Eron va Afg'onistonni ilmiy o'raganish natijalari va muammolari. 6. Sharqshunoslik fanining dolzarb masalalari. 7. Sharq falsafasi tarixining asosiy davrlari va o'ziga xos xususiyatlari. 8. Sharq renessansi tushunchasi, mohiyati, bosqichlari. 9. Falsafa tarixida Sharq falsafasining o'rni va uni o'rganishning ahamiyati. 10. "Avesto" Sharq xalqlarining qadimiy diniy-falsafiy yozma manbasi sifatida. 11. Muso al-Xorazmiyning tabiiy-ilmiy qarashlarining ahamiyati. 12. Ahmad al-Farg'oniylarning tabiiy-ilmiy qarashlari hamda ularning falsafiy fikr taraqqiyoti uchun ahamiyati. 13. Forobiyning falsafiy qarashlari. 14. Ibn Sinoning falsafiy dunyoqarashi. 15. Abu Rayhon Beruniyning tabiiy-ilmiy bilimlar rivojiga qo'shgan hissasi. Mustaqil o'zlashtiriladigan mavzular bo'yicha talabalar tomonidan referatlar tayyorlash va uni taqdimot qilish tavsiya etiladi.
3.	**V. Ta'lim natijalari (Kasbiy kompetensiyalari)** Talaba bilishi kerak: • Sharqshunoslik maktablari, sharqshunoslikning muhim tarmoqlari, xususan Sharq falsafasi va madaniyati yo'nalishi haqida haqida ***tasavvur va bilimga ega bo'lishi***; • Sharq falsafasi va madaniyatiga oid ma'lumotlarni ilmiylik, tarixiylik, xolislik asosida o'rganish; dunyo sharqshunosligiga oid manbalarni qidirib topish, ularni tahlil qilish, umumlashtirish; ulardan foydalanib ilmiy referat, maqola yozish ***ko'nikmalariga ega bo'lishi.***

4.	**VI. Ta'lim texnologiyalari va metodlari:** • ma'ruzalar; • interfaol keys-stadilar; • seminarlar (mantiqiy fikrlash, tezkor savol-javoblar); • guruhlarda ishlash; • taqdimotlar qilish; • individual loyihalar; • jamoa bo'lib ishlash va himoya qilish uchun loyihalar.
5.	**VII. Kreditlarni olish uchun talablar:** joriy, oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo'yicha yozma ishni topshirish.
6.	**VIII. Asosiy va qo'shimcha o'quv adabiyotlari hamda axborot manbalari** **Asosiy adabiyotlar** 1. Po'latova D.A. Mutaxassislikka kirish. Tanlov fan. 5120800 – Sharq falsafasi va madaniyati ta'lim yo'nalishi uchun. O'quv qo'llanma. – T.: TDSHI 2016. – 154 b. 2. Falsafa. M. Ahmedova umum.tahr. – T.: O'zbekiston faylasuflari milliy jamiyati nashriyoti, 2006. –380 b. 3. Турсунова С.М. Восток и Запад – структурный анализ и пути взаимодействия. – Т.: ТашГИВ, 2009. -128 с. 4. Е. И. Зеленев, В. Б. Касевич. Введение в востоковедение. Санкт-Петербург, 2010. – 569 с. **Qo'shimcha adabiyotlar** 5. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. - T.: O'zbekiston, 2018. -72 b. 6. Mirziyoyev Sh.M. Erkin va farovon demokratik O'zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz. – T.: O'zbekiston, 2016.- 56 b. 7. Mirziyoyev Sh.M. Qonun ustuvorligi va inson manfaatlarini ta'minlash – yurt taraqqiyoti va xalq farovonligining garovi. – T.: O'zbekiston, 2017. - 48 b. 8. Mirziyoyev Sh.M. Buyuk kelajagimizni mard va olijanob xalqimiz bilan quramiz. – T.: O'zbekiston, 2017. - 488 b. 9. Mirziyoyev Sh.M. Xalqimizning roziligi bizning faoliyatimizga berilgan eng 10. oliy bahodir. –T.: O'zbekiston, 2018. –507 b. 11. Мирзиёев Ш.М. Нияти улуғ халқнинг иши ҳам улуғ, ҳаёти ёруғ ва 12. келажаги фаровон бўлади. –Т.:Ўзбекистон, 2019. –396 б. 13. 2017-2021 yillarda O'zbekiston Respublikasini rivojlantirishning beshta